

Dosarul nr. 1ra-1267/22
(1-17189329-01-1ra-18082022)

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE**

18 ianuarie 2024

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată în componența:
Președinte
Judecători

mun. Chișinău

Țurcan Anatolie
Talpă Boris
Eremeciuc Ghenadie
Parfeni Oxana
Donos Aliona

judecând, fără citarea părților, recursurile declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder și avocatul Șpac Rodica în comun cu partea civilă Grecu Lora, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2022, în cauza penală privindu-i pe

Crîșmaru Vasili XXXXX, XXXXX anul nașterii, originar din r-nul XXXXX, domiciliat mun. XXXXX str. XXXXX;

Crîșmaru Svetlana XXXXX, XXXXX anul nașterii, originară din r-nul XXXXX, domiciliată mun. XXXXX.

Termenii de examinare a cauzei:

Instanța de fond: 21.08.XXX7 - 13.06.XXX9;

Instanța de apel: 15.10.XXX9 - 12.05.2022;

Instanța de recurs: 18.08.2022- 18.01.2024.

Asupra recursurilor declarate, în baza actelor din dosar, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

c o n s t a ț ă :

1. Prin sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 13 iunie XXX9:

- **Crîșmaru Svetlana** a fost recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal și conform art. 60 Cod penal a fost liberată de răspundere penală cu încetarea procesului penal din motivul expirării prescripției tragerii la răspundere penală;

- **Crîșmaru Vasili** a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal și conform art. 60 Cod penal a fost liberat

de răspundere penală cu încetarea procesului penal din motivul expirării prescripției tragerii la răspundere penală.

A fost soluționată chestiunea cu privire la corpurile delictive.

2. Pentru a pronunța sentința nominalizată, instanța de fond a constatat că:

inculpatul Crîșmaru Svetlana de comun acord și împreună cu Crîșmaru Vasili, având scopul creării artificiale a probelor într-un proces civil, în folosul lor, în circumstanțe necunoscute, au falsificat ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX, în Căminul nr. XXX din str. XXXXX, mun. XXXXX, pe care intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, în timpul examinării dosarului civil cu nr.3r-643/14;

inculpatul Crîșmaru Vasili de comun acord și împreună cu Crîșmaru Svetlana XXXXX, având scopul creării artificiale a probelor într-un proces civil, în folosul lor, în circumstanțe necunoscute, au falsificat ordinul de locațiune nr.57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX, în Căminul nr.XX din str. XXXXX, mun. XXXXX, pe care intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, în timpul examinării dosarului civil cu nr.3r-643/14.

3. Nefiind de acord cu sentința apel au declarat:

3.1 Avocatul Ghenadie Danciuc, în interesele inculpatului Crîșmaru Vasili, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea totală a sentinței Judecătorei mun. Chișinău, sediul Buiucani din 13.06.2019 în privința inculpaților Crîșmaru Vasili și Svetlana și pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, de achitare a inculpaților în baza art. 390, alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, ori încetarea procesului penal în baza art. 391, alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală.

În motivarea apelului a invocat că.

- în urma cercetării judecătorești a fost audiată Grecu Lora, pretinsa parte vătămată, care de fapt nici nu a fost recunoscută parte vătămată la urmărirea penală, nici prin încheierea instanței de judecată, aceasta a declarat că ordinul nr. 57 din 15.01.2003 este un ordin temporar;

- lui Grecu Lora și fiicei XXXXX, Primăria mun. Chișinău i-a eliberat ordinul permanent nr. 007798 din 21.05.2004 apartamentul nr. XXX (fosta odaie XXX);

- Crîșmaru Svetlana, Crîșmaru Vasili, Crîșmaru Lilia, Crîșmaru Viorel au primit ordinul de repartiție permanent al Primăriei pentru odaia nr. XXX. Până în 2018 și în prezent Grecu Lora și fiica ei Diana au locuit în apartamentul nr. XXX, deoarece aveau ordin de repartiție pentru acest apartament. Iar la 19.02.2018 primăria mun. Chișinău a eliberat ordin de repartiție pe apartamentul nr. XXX, cu pricina. Cu toate că aceasta afirmă că deținea ordinul pe ap. XXX din anul 2004;

- Ordinul din 19.02.2018 Grecu Lora l-a obținut prin instanța de judecată care a obligat primăria să-i elibereze încă un ordin pentru apartamentul nr. XXX;

- instanța de judecată face referire la raportul de expertiză fără să-l cerceteze să-i dea o apreciere juridică, potrivit raportului de expertiză nr. 10864 din 24.11.2015 (f.d. 239), se constată că acesta nu a dat răspuns că ordinul de repartiție este falsificat din motiv că expertului nu i-au fost prezentate toate materialele

necesare pe efectuarea expertizei. Deci, acest raport nu poate fi pus la baza unei sentințe, deoarece nu este complet și obiectiv;

- alte probe de către procuror nu au fost prezentate în susținerea acuzației înaintate inculpaților, acuzarea înaintată lui Crâșmaru Vasili și Crâșmaru Svetlana este bazată pe presupuneri, precum că inculpatul a avut scopul săvârșirii infracțiunii de prezentare a probelor false, fără a exista de fapt falsul;

- consideră că instanța de judecată în acest caz trebuia să se pronunțe referitor la achitarea lui Crâșmaru Vasili și Svetlana deoarece nu există faptul infracțiunii, iar prin recunoașterea vinovăției instanța a reușit să admită acțiunea civilă a părții vătămate, cu toate că pretinsa parte vătămată nu a suferit careva prejudiciu, deoarece cum declară ea a locuit până în anul 2018 în apartamentul nr. XXX, pe care tot ea l-a acceptat, în circumstanțele indicate mai sus;

- conform art. 1398 alin. (4), art. 1998 alin. (4) Cod Civil, prejudiciul nu se repară dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimțământul persoanei vătămate și dacă fapta autorului nu vine în contradicție cu normele de etică și morală. Prin urmare nu poate fi încasat un prejudiciu de la inculpați de către Greco Lora care a acționat în dauna sa;

- în învinuirea înaintată fapta nu conține toate elementele necesare pentru încadrarea juridică a faptei, procurorul nu indică data prezentării ordinului, concret modul comiterii infracțiunii încriminate de fals, ori nu este clar în ce circumstanțe s-a comis falsul, în ce constă falsul și care este folosul inculpaților, deoarece ordinul nr. 57 nu este un ordin permanent, este un drept de folosință provizoriu. Semnul calificativ pentru încadrarea juridică a infracțiunii de prezentare a probelor false prevede existența falsului care este o altă componentă de infracțiune. Constatarea infracțiunii este de competența organului de urmărire penală sau instanța de judecată. Cauza penală în acest fel a fost expediată în instanța de judecată cu rechizitoriu;

- rigurozitatea dispozițiilor legale privind sesizarea instanței impune ca învinuirea să fie clară, concretă și previzibilă, deoarece instanța de judecată are obligația să se pronunțe asupra faptei reținute în sarcina inculpatului în limitele determinate prin rechizitoriu.

- prin urmare, instanța de judecată nu poate dispune restituirea dosarului la procuror în vederea refacerii rechizitoriului, deoarece în reglementarea Codului de procedură penală nu sânt dispoziții exprese, în cele ce privește, efectul extensiv al nulității actului procedural de sesizare a instanței.

- prin urmare încălcarea prevederilor legale referitoare la sesizarea instanței au ca efect încetarea procesului penal.

3.2 Inculpata Crâșmaru Svetlana, prin care a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care Crâșmaru Svetlana și Crâșmaru Vasili să fie achitați în baza art. 390 alin. (1) pct. 1) CPP, încetarea procesului penal în baza art. 391 alin. (1) pct. 6) CPP, respingerea acțiunii civile ca fiind neîntemeiată, invocând că, nu este de acord cu sentința instanței de fond, deoarece a fost emisă în lipsa probelor, or, nu s-a constatat existența faptei infracțiunii încriminate, reiterând în continuare argumentele apelului declarat de avocatul Ghenadie Danciuc.

3.3 Avocatul Olga Stoianova, în interesele inculpatei Crîșmaru Svetlana, prin care a solicitat admiterea apelului, repunerea în termen pentru declararea apelului, casarea sentinței cu pronunțarea unei noi hotărâri privind achitarea cet. Crîșmaru Svetlana și respingerea acțiunii civile ca fiind una neîntemeiată.

În susținerea apelului avocatul a invocat că:

- în calitate de probe instanța a reținut documente procesuale prezentate de acuzare, transcriind aceste în volumul integral din rechizitoriu, fără a da apreciere fiecărui document, inclusiv analizând legalitatea acestui argument/probă și nu a fost dată aprecierea documentelor prezentate în vederea admiterii acestora în calitate de probă;

- prin sentința instanței nu sunt stabilite/indicate rolurile persoanelor presupus „implicate” în acțiunile imputate de acuzare, în partea respectivă nu este motivată sentința contestată;

- cu referire la probatoriu adus în susținerea poziției acuzării indicăm că acesta este nefondat și bazat doar pe presupuneri și în exclusivitate întocmit în baza poziției „părții vătămate”. Instanța urma să dea apreciere critică declarațiilor părții vătămate, gradului de credibilitatea a acestor declarații (cât de verosimile sunt declarațiile și explicațiile „părții vătămate”);

- din materialele cauzei și anume din declarațiile „părții vătămate” rezultă că anume partea vătămată nu s-a instalat în apartamentul pretins și producerea efectelor negative menționate în sentința datorează în exclusivitate acțiunilor/inacțiunilor „părții vătămate”. Deci, la speță nu pot fi aplicate prevederile Codului civil menționate în sentința contestată;

- urmează de apreciat critic explicațiile „părții vătămate” și declarațiile date de acesta în ședința de judecată, ori explicațiile și declarațiile „părții vătămate” sunt contradictorii, cât și sunt contrarii probelor acumulate la pricina în cauză.

4. Prin deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2022, s-au admis apelurile declarate, casată total sentința și pronunță o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță după potrivit căreia:

Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au fost achitați de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal, pe motiv că, fapta inculpaților nu întrunește elementele infracțiunii.

Acțiunea civilă înaintată de Grecu Lora s-a respins ca fiind neîntemeiată.

4.1. În motivarea soluției sale, instanța de apel a reținut că potrivit rechizitoriului:

Crîșmaru Svetlana este învinuită că, de comun acord și împreună cu Crîșmaru Vasile, având scopul creării artificiale a probelor într-un proces civil, în folosul lor, în circumstanțe necunoscute, au falsificat ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX, în Căminul nr. XX din str. XXXXX, pe care intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, în timpul examinării dosarului civil cu nr. 3r-643/14.

Crîșmaru Vasili este învinuit că, de comun acord și împreună cu Crîșmaru Svetlana, având scopul creării artificiale a probelor într-un proces civil, în folosul lor, în circumstanțe necunoscute, au falsificat ordinul de locațiune nr.57 din 15.01.2003, pentru camera nr.XXX, în Căminul nr.XX din str. XXXXX, pe care

intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, în timpul examinării dosarului civil cu nr. 3r-643/14.

Instanța de apel analizând materialele cauzei și raportându-le la actul de învinuire, a constatat cu certitudine că în acțiunile inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la art. 310 alin. (1) Cod penal, or aceste concluzii s-au confirmat potrivit întregului sistem de probe analizate și apreciate de către instanța de apel prin prisma prevederilor art. 101 Cod de procedură penală și anume:

- *declarațiile inculpatei Crîșmaru Svetlana* care fiind audiată în ședința de judecată a instanței de fond, învinuirea adusă nu a recunoscut-o, a solicitat să fie achitată și a declarat că la data de 15.01.2003 s-a adresat la DGETS unde a semnat ordinul de repartiție cu numărul 57 din data respectivă, menționează că pe acest ordin s-a semnat și este conștientă de faptul că este semnătura sa, deoarece conform legii în așa mod se cerea de la locatari să semneze pentru a fi eliberat acest ordin. Odaia în care locuiește de mai mulți ani anterior a avut numărul nr.XXX, care ulterior prin Decizia Primăriei a fost schimbat cu numărul nr.XXX, declară că până în anul 2003 de odaia respectivă s-a folosit familia Crîșmaru, ca cabinet de lucru a soțului ei, Crîșmaru Vasili. În anul 1996 familia Crîșmaru, a adresat o cerere către DGETS să le elibereze bon de repartiție pe odaia nr.XXX, care a fost admisă și în anul 2003 și s-a eliberat bon de repartiție pe odaia nr.XXX pe numele lui Crîșmaru Svetlana. Confirmă că în ziua când a primit acest bon de repartiție s-a semnat și într-un registru la DGETS, la d-na Huruianu Dora, fiindu-i eliberat bonul. Ulterior de către ei, familia Crîșmaru, acest bon a fost prezentat în instanța de judecată, la Judecătoria Centru, mun. Chișinău, în cadrul examinării cauzei civile, la solicitarea lor de a fi atrași în acel proces civil. Menționează că pe această odaie cu nr.XXX, DGETS într-o perioadă de câțiva ani a eliberat mai multor persoane ordine de repartiție, dat fiind faptul că nimeni nu se caza în această odaie, inclusiv și cet. Lora Grecu. Ceia ce i s-a adus în învinuire, declară că nu a falsificat nimic și nu se consideră vinovată, mai mult ca atât, nici o intenție nu a avut. Din discursul procurorului ea a aflat că ordinul cu nr.57 a fost eliberat și lui Cibric, astfel de persoană nu a locuit niciodată acolo și nici nu o cunoaște. La întrebările de concretizare a declarat că în cadrul examinării cauzei civile în prima instanță bonul de repartiție nr.57 din 15.01.2003 a fost prezentat. Nu cunoaște din ce motiv nu este indicat în încheierea instanței cu referire la acest ordin de repartiție. A depus recurs și că să dovedească poziția sa a anexat și ordinul de repartiție la recurs. Nu poate să spună dacă recursul depus a fost semnat și de către altă persoană. A mai declarat că la faza de urmărire penală nu ține minte dacă a dat declarații sau nu cu referire la semnarea de către ea în anul 2003 în primirea Ordinului nr.57 la DGETS. De asemenea nu poate să comunice în ce an și-a perfectat viza de reședință în apartamentul nr.XXX deoarece nu mai ține minte. Ordinul cu nr.57 pe odaia XXX l-a primit în anul 2003 dar nu-și aduce aminte data concretă. Ordinul pe odaia XXX nu l-a prezentat nicăieri până în anul 2014, deoarece nimeni nu l-a solicitat. Nu-și amintește în baza cărui ordin în anul 2003 s-a perfectat viza de reședință în odaia nr.XXX;

- *declarațiile inculpatului Crîșmaru Vasili*, care în ședința de judecată a instanței de fond învinuirea adusă nu a recunoscut-o, a solicitat să fie achitat și a declarat că, la data de 15.01.2003 a activat în funcție de Administrator la blocul locativ de pe str. XXXXX, acest bloc aparține DGTES. În funcție de Director General la acel moment fiind Mocreac Anatol, șef adjunct Negru Andrei. La data de 15.01.2003 i-a fost repartizat un bon de repartiție pe odaia nr. XXX din casa XXXXX. De această odaie se foloseau ca spațiu locativ și ca birou. Consideră că acest ordin de repartiție a fost eliberat legal, nu a fost falsificat de nimeni, care a fost înregistrat la DGETS de către d-na Huruianu Dora și semnat de către soția sa, Crîșmaru Svetlana. Declară că el personal nu a falsificat nici un act. Nu înțelege din ce motiv este învinuit. În anul 2014 a prezentat acest ordin la Judecătoria Centru, mun. Chișinău, în cadrul examinării cauzei civile la acțiunea lui Grecu Lora către Primărie, unde Crîșmaru Vasile și Crîșmaru Svetlana au fost ca intervenienți principali. La acel proces ei au prezentat ordinul nr.57 pe odaia XXX din 15.01.2003, pentru a demonstra că dispun de ordin de repartiție pe odaia nr.XXX, alte intenții nu au avut. Respinge orice învinuire la adresa sa, deoarece nu a falsificat nici un act. A declarat că a discutat cu Grecu Lora și i-a comunicat să treacă în odaia dată. Opt ani în urmă la Curtea de Apel Chișinău i-a propus lui Grecu Lora să treacă în odaia nr.XXX, dar aceasta a refuzat. După acest schimb de odăi urma să treacă familia Crîșmaru în odaia nr.XXX. Partea vătămată Grecu Lora nu a acceptat deoarece având ca scop să rămână și în odaia nr.XXX și în odaia nr.XXX și să le obțină pe ambele. Ordinul de repartiție pe odaia nr.57 a fost semnat de dl. Negru, adjunctul șefului DGETS și aplicată ștampila. A menționat că, când a solicitat să-i fie repartizată odaia nr.XXX, numerele odăilor fiind deja semnate, dar nu ține minte cu exactitate când au fost schimbate. Astfel, odaia este una și aceeași cu numerele XXX și ulterior schimbată în nr.XXX. În anul 1992 numărul la odaie fiind XXX. De asemenea a declarat că nu cunoaște dacă a depus recursul în dosarul civil care a fost examinat în Judecătoria Centru, mun. Chișinău, hotărârea din data de 06.07.2015 și cine a depus recursul la Curtea de Apel Chișinău unde el personal a participat de asemenea nu ține minte. Cu Hotărârea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 06.07.2015 privind anularea procesului-verbal al Comisiei pentru probleme locative a Primăriei mun. Chișinău, anularea ordinelor de repartiție, obligarea eliberării bonului de repartiție nu a fost de acord. Nu ține minte dacă și-a manifestat dezacordul cu Hotărârea primei instanțe la Curtea de Apel Chișinău. Din cele ce ține minte bonul de repartiție nr.57 l-a prezentat în prima instanță la Judecătoria Centru, mun. Chișinău. A mai menționat inculpatul Crîșmaru Vasile că a fost administratorul căminului, confirmă că odaia nr.XXX are două locuri. În anul 2003 de către DGETS pe numele lui Crîșmaru Svetlana a fost eliberat bon de repartiție pe un loc în odaia nr.XXX, deoarece Grecu Lora a refuzat să se instaleze în această odaie pe locul ce i-a fost repartizat conform ordinului de repartiție. De asemenea pe numele său ca administrator a fost eliberată o confirmare de către DGETS, de a primi ordine de repartiție pentru toți locatarii căminului, pentru fiecare odaie pe care o dețin. Astfel, el de rând cu alții, i-a înmânat bonul de repartiție pe odaia nr.XXX și lui Grecu Lora. Grecu Lora și-a perfectat viza de reședință în odaia nr.XXX, dar a refuzat să se instaleze în odaia nr.XXX, motivând

că nu trece în odaia nr.XXX deoarece dorește să rămână în odaia nr.XXX cu scopul de a privatiza tot blocul comun care aparține la ambele odăi cu nr.XXX și XXX. De asemenea, Grecu Lora s-a adresat către el, Crîșmaru Vasili cu rugămintea ca să o ajute să rămână în odaia nr.XXX unde locuia și locuiește cu scopul de a rămâne în locul comun. Între ei niciodată nu a existat ceartă. În anul 2004 a avut loc schimbul de odăi cu consimțământul locatarilor și DGETS, nu mai ține minte ce număr avea ordinul de repartitie pe odaia nr.XXX eliberat pe familia Grecu Lora. Pe odaia nr.XXX, soția sa Crîșmaru Svetlana deține ordinul de repartitie nr. 57 din anul 2003. Nu poate comunica de unde a apărut ordinul de repartitie din 2004 pe numele lui Faltin Valentina;

-*fiind audiat suplimentar în cadrul instanței de apel, inculpatul Crîșmaru Vasili a declarat* că, drepturile și obligațiile îi sunt cunoscute. Cu privire la apelul declarat de către avocat, solicită a fi achitat, deoarece nu este vinovat. Învinuirea îi este clară, vinovăția nu o recunoaște. A făcut declarații la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, el nu a aplicat ștampila. Susține declarațiile făcute în prima instanță. Este de acord să răspundă la întrebări. Consideră că a fost o eroare a direcției la eliberarea ordinului. A mai declarat, că acest bun imobil a fost eliberat în baza ordinului. S-a folosit de acest bun imobil din momentul eliberării;

-*declarațiile părții vătămate Grecu Lora, care în ședința de judecată a instanței de fond a declarat* că, de o perioadă îndelungată de timp se judecă în procedură penală și civilă cu familia Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana, fiindu-i lezat dreptul de folosință al apartamentului nr. XXX din str. XXXXX, care i-a fost repartizat ei de către Departamentul educație, știință, tineret și sport a mun. Chișinău (actualmente DGETS), prin ordinul nr. 39 din 11.12.2002 și de către Primăria mun. Chișinău, prin ordinul de repartitie permanent nr. 007798 din 21.05.2004. La 01.08.2014 Crîșmaru Svetlana a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de recurs, la care a anexat un șir de acte prezentându-le drept probe în procesul civil nr. 3-643/14. Astfel, la moment din acest motiv ea, Grecu Lora, are calitate de parte vătămată deoarece Crîșmaru Svetlana a prezentat ordinul temporar cu nr. 57 din 15.01.2003, care îi dă dreptul de instalare în căminul Departamentului educație, știință, tineret și sport a mun. Chișinău, prin care i se pune la dispoziție un loc (o cameră) în căminul nr. 44 situat în str. XXXXX, camera nr.XXX (2 locuri), despre care Grecu Lora a declarat că este un fals deoarece, acest ordinul temporar cu nr. 57 din 15.01.2003, pe care îl prezintă Crîșmaru Svetlana nu este înregistrat în Registrul de Evidență a eliberării ordinelor pentru instalare în cămin. Conform procedurii în vederea eliberării spațiului locativ, în legătură cu nașterea copilului minor ea a depus o cerere la Departamentului educație, știință, tineret și sport mun. Chișinău, care a fost înregistrată cu numărul 01-11/2239, din 28.11.2018, prin care a solicitat să fie transferată din căminul XXX, actualul ap.XXX cu mărimea de 8,0 m², în camera XXX, actualul ap.XXX cu mărimea de 12 m² din str. XXXXX, mun. XXXXX. Pe cerere i-a fost aplicată rezoluție șefului adjunct al Departamentului educație, știință, tineret și sport mun. Chișinău, Zinaida Popescu, prin care executor a fost numită Dora Huruianu, responsabilă de problemele locativ. La data de 11.12.2002, i-a fost eliberat ordinul provizoriu cu nr.39 doua locuri pentru camera nr.XXX, în prezent apartamentul XXX, care a fost

înregistrat în registrul de evidență a eliberării ordinelor pentru instalare în cămin. La 11.12.2002, conform procedurii stabilite a fost semnat și încheiat contractul de închiriere, între ea și Departamentul educație știință, tineret și sport mun. Chișinău, pentru camera XXX, actualul apartamentul nr.XXX din str. Mihai Sadoveanu 26/3, mun. Chișinău. La 07.08.2003, Departamentul educație știință, tineret și sport a mun. Chișinău, a înaintat către Primăria mun. Chișinău, demersul cu nr.58-01-9/1719, privind eliberarea ordinului de repartitie pe numele Grecu Lora pentru apartamentul nr.XXX sau camera nr.XXX, din str. XXXXX. La data de 21.05.2004, pe numele Grecu Lora și fiicei Grecu Diana de către Primăria mun. Chișinău, a fost eliberat ordinul de repartitie permanent cu nr.007798, pentru apartamentul nr.XXX din str. XXXXX. Departamentul educație știință, tineret și sport mun. Chișinău, la 15.01.2003, nu putea să elibereze un ordin pentru 1 (un loc) în camera de două locuri nr.XXX, pe numele Crîșmaru Svetlana, deoarece ordinul de locațiune se eliberează într-o îmbunătățirea condițiilor de trai din fondul locativ de stat, deoarece conform filei 20 din Registrul de evidență a eliberării ordinelor pentru instalare în cămin, este înregistrat ordinul nr.XXX din 20.12.1996, pe numele Crîșmaru Svetlana și Crîșmaru Vasili pentru camerele nr.XXX, XXX și XXX, în prezent apartamentul nr.XXX din str. XXXXX, mun. XXXXX. La data de 01.10.2003 familia Crîșmaru cu toți membrii săi, Crîșmaru Vasili, Crîșmaru Svetlana, Crîșmaru Lilia, Crîșmaru Viorel au primit ordinul de repartitie permanent al Primăriei mun. Chișinău, cu nr.007765, pentru apartamentul nr.XXX din strada XXXXX și conform ordinului de repartitie, în deplină componentă în anul 2003, au privatizat apartamentul nr.XXX cu mărimea de 78,8 m². La data de 05.02.2003, a fost întocmit Actul de control al Departamentului educație, știință și sport a mun. Chișinău și Centrului Combatere a Crimelor Economice și Corupție cu privire la modul în care locatarii din cămin utilizează spații locative transmise în folosință și conform acestui act familia Crîșmaru deține trei camere și nu a fost depistat existența pe numele Crîșmaru Svetlana a 1(unui) loc în camere de două locuri cu nr.XXX, deși conform înscrisului din ordinul nr.57, el este întocmit la 15.01.2003. Menționează că pînă în ianuarie 2018 a avut viza de reședință pe apartamentul nr.XXX din str. XXXXX deoarece deținea la acel moment ordinul de repartitie pentru apartamentul nr.XXX. La 19.02.2018 pe numele Grecu Lora și fiicei XXXXX de către Primăria mun. Chișinău, a fost eliberat ordin de repartitie permanent pentru apartamentul nr. XXX din str. XXXXX, mun. XXXXX, unde deja și-a perfectat viza de reședință, însă nu poate să se instaleze în acest apartament deoarece soții Crîșmaru nu-și iau lucrurile și nu eliberează apartamentul. Astfel, pe parcurs de 14 ani i-au fost lezate drepturile la un trai decent de către familia Crîșmaru, suportând suferințe psihice și morale, umblând ani în șir pe drumuri pentru ași dobândi dreptatea, în toți acești ani nu a avut liniște sufletească și solicită să-i fie admisă acțiunea civilă integrală cu încasarea prejudiciului moral în mărime de 30 000,00 (treizeci mii) lei RM;

-fiind audiată în cadrul instanței de apel, partea vătămată Grecu Lora a declarat că, a fost audiată în cadrul instanței de fond. Declarațiile făcute le susține. Este de acord cu sentința instanței de fond. Solicită a fi respinse apelurile depuse. Toate argumentele expuse în apeluri sunt combătute prin sentința Judecătorei

Chișinău, Curtea de Apel și CSJ, prin acestea au fost recunoscuți vinovați în falsificarea documentelor. Astfel cauzându-i daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege. În total 78.8 metri pătrați, care locuiesc în prezent inculpații și care pretind la o a 4 cameră. Declarațiile făcute le susține integral;

- *declarațiile martorului Veronica Solomițchi* care fiind audiată în cadrul instanței de fond a declarat că, cu referire la bonul de repartitie poate comunica că, la etapa în care a depus declarațiile era angajată în funcție de jurist al DGETS declarațiile fiind bazate pe actele ce le deținea la acel moment din cadrul DGETS. Răspunsul în adresa lui Grecu Lora la fel a fost bazat pe actele și documentele la care avea acces cum ar fi registrul de evidență a bunurilor din cadrul DGETS. La acea perioadă și până în prezent a trecut ceva timp și nu mai activează în funcție de jurist la momentul de față și nu deține accesul la actele la care se face trimitere. DGETS a dat răspuns în conformitate cu Legea nr.190 cu privire la petiționare la toate solicitările, demersurile, cererile din partea lui Grecu Lora. Demersurile care au fost cu rezoluția șefului DGETS spre examinare către direcția juriști au fost soluționate și întocmite răspunsurile corespunzătoare de către ea în perioada cât a activat în funcția de jurist. Nu poate comunica la etapa dată nimic cu referire la registru întru cât serviciul juridic actual poate comunica cu referire la registru dat. Nu poate comunica despre ordinul de repartitie nr.57 întrucât din anul 2016 nu mai activează în funcție de jurist. De asemenea a menționat că în anul 2017 deținea funcția de șef DGETS;

- ordonanța privind pornirea urmăririi penale din 20.02.2015 (f.d. 1);
- plângerea lui Grecu Lora (f.d. 40);
- planșa ilustrativă (f.d. 43-57);
- ordonanța de restituire a corpului delict 30.03.2010 (f.d. 58);
- ordonanța de ridicare copia ordinului nr.57 (f.d. 114);
- ordinul de repartitie (f.d. 120);
- proces-verbal ridicare a ordinului nr.57 din 15.01.2003 (f.d. 52);
- raport de expertiză nr.10864 din 24.11.2015 (f.d.239-242);
- proces-verbal de examinare a obiectului din 05.06.2017 (f.d. 84-86);

- sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011 prin care Crîșmaru Vasili este recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin.(2), lit. b), d), art. 42, 328 alin.(1), art.42, 332 alin.(1) Cod penal și conform art. 60 Cod penal încetat procesul și Crîșmaru Svetlana este recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin.(2), lit. b), d) și conform art. 60 CP RM încetat procesul;

- decizia Curții de Apel din 11.04.2012 prin care a fost menținută sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011;

- decizia Curții Supreme de Justiție din 11.12.2012 prin care a fost menținută sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011 și Decizia Curții de Apel din 11.04.2012;

- hotărârile Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 06.07.2015 și 27.05.2016 privind eliberarea bonului de repartitie lui Lora Grecu pe apartamentul nr. XXX din str. XXXXX, mun. XXXXX;

- decizia Curții de Apel din 30.06.2016 prin care a fost menținută Hotărârea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 06.07.2015;

- decizia Curții Supreme de Justiție din 11.12.2012 prin care a fost menținută Hotărârea Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 06.07.2015 și Decizia Curții de Apel din 30.06.2016.

Evaluând materialul probator administrat în cauză, instanța de apel a constatat că probele dosarului nu au confirmat suspiciunea organului de urmărire penală, că inculpații Crîșmaru Svetlana și Vasile au falsificat și prezentat ordinul nr. 57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX în căminul nr. XX din str. XXXXX, mun. XXXXX, și au urmărit scopul inducerii în eroare a instanței de judecată, în vederea pronunțării unei hotărâri favorabile lui, or, singura probă care conține referiri la o atare situație fiind sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011, prin care Crîșmaru Vasili a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin.(2), lit. b), d), art. 42, 328 alin.(1), art.42, 332 alin. (1) CP RM și conform art. 60 CP liberat de răspundere penală cu încetarea procesului penal, intervenirea termenului de prescripție și Crîșmaru Svetlana recunoscută vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin.(2), lit. b), d) Cod penal și conform art. 60 Cod penal liberată de răspundere penală cu încetarea procesului penal, intervenirea termenului de prescripție.

Mai mult, potrivit actelor dosarului, instanța de apel a reținut că, la materialele cauzei a fost anexat raportul de expertiză nr. 405 din 16.01.2009 (f.d. 60-64, vol. II) prin care au fost supuse expertizei cererea adresată Primăriei mun. Chișinău, privind schimbul apartamentelor dintre Grecu L. Faltin V. și Sîrbu V. din 30.07.2004 îndeplinite de către Crîșmaru Svetlana, cât și s-a înaintat întrebarea dacă în documentul extras din tabelul nominal cu locatarii apartamentului din str. XXXXX ap. XXX au fost efectuate careva schimbări, modificări sau adăugiri ale textului, care anume modificări și de către cine, la care în concluzii se indică că, textul cererii a fost îndeplinit de către Crîșmaru Svetlana, însă la întrebările ulterioare se indică că, au fost soluționate de către expertul Timotin în raportul de expertiză nr. 404 din 24.12.2008, însă acest raport de expertiză nu este anexat la materialele cauzei, ceea ce demonstrează că, instanța de fond nu a cercetat și nu a administrat toate probele posibile în demonstrarea vinovăției sau a nevinovăției inculpaților Crîșmaru Vasili și Svetlana, dar care sunt importante pentru soluționarea justă a cauzei.

Astfel, nu a fost demonstrată metoda, timpul și data de falsificare a probelor, or, Comisia municipală pentru problemele locative a Primăriei municipiului Chișinău pentru perioada indicată în învinuire, nu a prezentat careva probe că, inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au falsificat ordinul de repartiție nr. 57 din 15.01.2003, astfel, din ansamblu de probe rezultă că infracțiunea a avut loc, dar cine a săvârșit-o și în ce împrejurări nu s-a stabilit prin probe pertinente, instanța de fond a conchis injust că la caz a fost dovedită culpa inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana în săvârșirea infracțiunii de falsificare a probelor într-un proces civil, prevăzute de art. 310 alin.(1) Cod penal, întrucât nu s-au atestat elementele infracțiunii de falsificare a probelor într-un proces civil în acțiunile lor și s-a ajuns la soluția incorectă de condamnare a inculpaților.

Prin urmare, instanța de apel nu a identificat în cauză o motivație obiectivă din care motive, organul de urmărire penală nu a verificat dacă există careva probe din care să rezulte suspiciunea că inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au fost cumva implicați în falsificarea probelor într-un proces civil, or, la săvârșirea infracțiunii au participat două persoane, dar nu este clar cine a săvârșit falsificarea probelor și cine a favorizat săvârșirea acestei infracțiuni, or, ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX, în căminul nr. XX din str. XXXXX, pe care intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, este semnat de către șeful departamentului educație, știință, tineret și sport A. Mocrea, dar care nu a fost audiat în prezenta pricină pentru a confirma sau a infirma prezența în acțiunile inculpaților a componentei de infracțiune prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal.

Instanța de apel a reținut că, instanța de fond a pus la baza sentinței de condamnare a inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011, prin care Crîșmaru Vasili a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin. (2), lit. b), d), art. 42, 328 alin. (1), art. 42, 332 alin. (1) CP și conform art. 60 CP liberat de răspundere penală cu încetarea procesului penal, intervenirea termenului de prescripție și Crîșmaru Svetlana recunoscută vinovat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 361 alin.(2), lit. b), d) CP și conform art. 60 CP liberată de răspundere penală cu încetarea procesului penal, intervenirea termenului de prescripție, însă fapta nu conține toate elementele necesare pentru încadrarea juridică a faptei, procurorul nu indică data prezentării ordinului, concret modul comiterii infracțiunii încriminate de fals, ori nu este clar în ce circumstanțe s-a comis falsul, în ce constă falsul și care este folosul inculpaților, deoarece ordinul nr. 57 nu este un ordin permanent, este un drept de folosință provizoriu. Semnul calificativ pentru încadrarea juridică a infracțiunii de prezentare a probelor false prevede existența falsului care este o altă componentă de infracțiune.

La caz, instanța de apel a constatat cu certitudine că fapta inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana nu întrunește elementele infracțiunii prevăzute de art. 310 alin. (1) Cod penal, adică falsificarea probelor într-un proces civil în acțiunile lor și s-a ajuns la soluția incorectă de condamnare a inculpaților.

Referitor la acțiunea civilă înaintată de Grecu Lora privind încasarea prejudiciului moral, instanța de apel a menționat că având în vedere că Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana urmează a fi achitați de învinuirea în baza art. 310 alin. (1) Codul penal din motivul că fapta nu întrunește elementele componentei de infracțiune, aceasta a ajuns la concluzia de a respinge acțiunea civilă înaintată de Grecu Lora privind încasarea prejudiciului moral.

5. Nefiind de acord cu decizia recurs declară:

5.1 Procurorul Djulietta Devder, prin care, invocând temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală că, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de fapt și de drept comise de instanțele de apel, în cazurile când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția, or în cazul din speță supusa examinării motivarea soluției este expusa nectar, confuz aspecte de drept, care se regăsesc în decizia recurată și care

impun casarea acesteia cu menținerea fără modificări a sentinței, prin care inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au fost recunoscuți culpabili în baza art. 310 alin. (1) Cod penal, procesul penal fiind încetat în baza art. 60 alin.(1) lit. a) Cod penal, în legătura cu survenirea prescripției tragerii la răspundere penală, deoarece apelul declarat de către avocatul Olga Stoianova în interesele inculpatei Crîșmaru Svetlana este unul tardiv, iar apelurile declarate de inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana și avocatul primului, greșit au fost admise.

În motivarea recursului indică:

- instanța de apel a încălcat exigențele art. 414 Cod de procedură penală, or reieșind din accepțiunea normei enunțate, instanța de apel judecând apelul verifica legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, situație care implică o nouă apreciere a probelor și o argumentare detaliată a soluției;

- în speța supusa examinării, intenția și interesul material al inculpaților, au fost materializate prin inducerea în eroare a instanței de judecată în vederea obținerii unei hotărâri favorabile, prin prezentarea unor date denaturate și a nume prin prezentarea ordinului de locațiune nr.57, fals;

- din conținutul materialelor cauzei rezulta ca instanței de judecată i-au fost prezentate probe în privința cărora exista date veridice ca acestea sunt false, infracțiunea de falsificare a probelor, evident ca a fost consumată din momentul prezentării acestora, indiferent de faptul dacă probele în cauză au determinat sau nu adoptarea unei anumite soluții și respectiv dacă au survenit sau nu urmările scontate;

- acuzarea reține ca fiind absolut eronate afirmațiile colegiului penal, prin care a reținut ca, sentința Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 21.11.XXX1, potrivit căreia inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au fost recunoscuți culpabili în baza art. 361 alin. (1) lit. b),d), art. 328 alin. (1), art. 42,322 alin. (1) Cod penal, nu constituie o probă pertinentă ce ar putea sta la baza unei soluții de condamnare a inculpaților pe acuzațiile aduse dâșilor în baza art. 310 alin. (1) Cod penal, or colegiul penal a omis acel fapt, precum aceasta sentința a fost supusă unui control jurisdicțional și instanțele superioare au reținut temeinicia hotărârii adoptate, aceasta sentința având puterea lucrului judecat;

- instanța de apel soluționând chestiunile de fapt nu a depus efortul necesar, la evaluarea suportului probatoriu prezentat de către acuzare, acestea fiind trecute doar în revizuire, fapt ce denota ca s-a încălcat principiul nemijlocirii, astfel încât nu a perceput direct faptele și împrejurările relatate de părți, nu le-a supus unei aprecieri corecte, ceea ce constituie o gravă eroare de fapt, ce constă din contradicțiile evidente între cele reținute prin soluția adoptată și probele administrate, denaturându-se evident aceste probe, iar prin această inactivitate instanța de apel a provocat o stare de incertitudine și neclaritate cu privire la soluția adoptată;

- o circumstanță importantă care a fost trecută sub tăcere de către instanța de apel însă a fost vociferată de către acuzare reieșind din accepțiunea dispoziției art. 414 alin. (7) Cod de procedură penală este faptul ca, instanța de apel a evitat să se expună la una din problemele de drept cum este, respectarea termenului procedural de declarare a cererii de apel de către avocatul Olga Stoianova în interesele

inculpatei Crîșmaru Svetlana, instanța de apel în partea pregătitoare a ședinței de judecată nu a purces la verificările prealabile privind corectitudinea sesizării instanței de apel, așa după cum a insistat acuzatorul de stat, or nu s-a expus referitor la respectarea sau deopotrivă omiterea termenului de declarare a apelului, de către avocatul Olga Stoianova. În opinia acuzatorului de stat, titularul apelului a depășit termenul prevăzut de lege la declanșarea procedurii de apel, or reieșind din dispozițiile art. 231 alin. (2), (3), 402 alin. (1) Cod de procedura penală, se reține ca termenul procedural care a provocat curgerea intervalului de timp în prezenta cauza penală, de la care poate fi declanșat apelul împotriva sentinței contestate, este de 13 iunie 2022, adică ziua pronunțării sentinței și până la 01.07.2019 ziua în care s-a împlinit 15 zile calendaristice, nefiind luate în calcul ziua în care s-a împlinit termenul 28.06.2019, inclusiv zilele de odihnă, pe când apelantul a utilizat acest drept abia către data de 09.07.2019;

- o alta abordare de drept procesual care trezește dubii aferent corectitudinii examinării cauzei de învinuire a inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana, acuzarea a sesizat când instanța de apel efectiv neacordând deplina eficiență prevederilor art. 383 alin. (1), art.413 și art. 414 CPP, a dispus reluarea cercetării judecătorești, deși în acest sens nu a pus în discuție participanților la proces, necesitatea recurgerii la acest procedeu procesual, fără a indica care circumstanță ce le-a devenit neclara, necesita a fi concretizată pentru justa soluționare a cauzei. Or, reluând cercetarea judecătorească la ședința din 15 martie curent și pronunțând dispozitivul deciziei de achitare abia către data de 12.05.2022, fără ca părțile să se expună în contradictoriu asupra erorilor de fapt și de drept, pe care se rezuma ca le-a comis prima instanță, colegiul penal a creat o stare de incertitudine, astfel încât evident s-a manifestat în favoarea părții apărării, încălcând prevederile art. 24 alin. (2) Cod de procedura penală.

5.2 Avocatul Șpac Rodica în comun cu partea civilă Grecu Lora, prin care, invocând temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6) și 12) Cod de procedură penală că instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se internează soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței și faptei săvârșite și s-a dat o încadrare juridică greșită, solicită casarea deciziei instanței de apel cu menținerea sentinței primei instanțe.

În motivarea recursului invocă:

- instanța de apel nu a dat apreciere corespunzătoare declarațiilor lui Grecu Lora care sunt confirmate prin probele anexate la dosar;

- prima instanță prin sentință a dovedit cu certitudine că fapta a avut loc, acest fapt este confirmat inclusiv în pct. 57 din decizia Curții de Apel unde este menționat expres că infracțiunea a avut loc. Într-adevăr, ordinul provizoriu nr. 57 din 15.01.2003, care este obiectul material al componentei de infracțiune prevăzute de art. 310 Cod penal, este cu certitudine fals (falsificat), deoarece nu a fost eliberat niciodată pe numele familiei Crîșmaru, acest fapt fiind confirmat suplimentar prin probele anexate la dosar;

- concluziile instanței de apel referitoare la lipsa probelor pertinente, concludente, utile și veridice (precum și declinațiile inculpaților) care ar confirma vinovăția inculpaților nu sunt fondate și nu corespund adevărului, ci dimpotrivă sunt combătute de următoarele probe anexate la materialele dosarului;

- vinovăția inculpaților se confirmă și prin faptul că așa-numitul ordin nr. 57 din 15.01.2003 a apărut ca prin minune abia în anul 2014 în instanța de judecată, fiind prezentat de aceștia în cadrul examinării cauzei la Curtea de Apel, fapt confirmat și în pct. 59 al deciziei contestate. Până la aceasta data acest ordin nu a fost prezentat nicăieri și nimeni nu cunoștea despre el;

- totodată, în pct. 59 din decizie instanța de apel conchide că ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, este semnat de șeful Departamentului educație, știință, tineret și sport A. Mocreac, dar care nu a fost audiat în prezenta pricină pentru a confirma sau infirma prezenta în acțiunile inculpaților a componentei de infracțiune, în același timp, instanța de apel nu ia în considerație faptul că la f.d.199 din v.2 există procesul-verbal de audiere a lui Mocreac Anatol, unde aceasta declară că el a activat doar până în decembrie 2002, în ianuarie 2003 dânsul deja nu mai exercita funcția de șef;

- până la data prezentării ordinului nr. 57 în ședința de judecată (04.08:2014), inculpații susțineau că reprezintă doar interesele cetățencei Faltin Valentina în proces pentru ap: XXX (fosta odaie XXX), procura fiind anexată la materialele dosarului (v.2,f.d,193). Acest fapt este confirmat și prin explicațiile cet. Crîșmaru Svetlana în cadrul urmăririi penale (v.2,f.d.157);

- consideră neîntemeiate concluziile instanței de apel referitoare la respingerea acțiunii civile. Prima instanța corect și întemeiat a încasat prejudiciul moral în urma acțiunilor culpabile ale inculpaților Crîșmaru. Astfel, prin Ordonanța Procurorului sectorului Centru, mun. Chișinău, Nicolae Geru, în baza plângerii lui Grecu Lora, a fost pornită cauza penală nr. 2015010314. Prin Ordonanța organului de urmărire penală în persoana ofițerului de urmărire penală Munteanu Ion din 02.02.2016, Grecu Lora a fost recunoscută în calitate de parte civilă în dosarul penal nr. 2015010314. Prin infracțiunea comisă de către inculpații Crîșmaru Svetlana și Crîșmaru Vasile, i s-a cauzat lui Grecu Lora un prejudiciu moral în valoare de 30 000 lei.

6. Referință pe marginea recursurilor declarate e a depus avocatul Danciu Ghenadie în interesele lui Crîșmaru Vasile prin care solicită respingerea acestora, ca inadmisibile, deoarece decizia instanței de apel este motivată, legală și întemeiată.

7. Judecând recursurile declarate, în raport cu materialele cauzei, instanța de recurs concluzionează că acestea urmează a fi admise cu casarea totală a deciziei instanței de apel și dispunerea rejudecării cauzei din următoarele considerente.

În speță se constată că recurenții s-au conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală (în redacția Legii nr. 246 din 31.07.2023, în vigoare din 01 septembrie 2023) și au declarat recursuri în termen: *procurorul* la 07.07.2022, iar *partea civilă* la 27.07.2022.

Conform prevederilor Legii nr. 246 din 31.07.2023 în vigoare din 01 septembrie 2023, pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului

normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție), art. XI alin. (3), recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Totodată, din textul legii menționate, rezultă că procedura de judecare a recursurilor depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data în vigoare a acestei legi, urmează să fie efectuată conform noilor modificări introduse în prevederile Codului de procedură penală, în vigoare din 01 septembrie 2023.

Potrivit prevederilor art. 433 alin. (1) Cod de procedură penală, (în redacția Legii nr. 246 din 31.07.2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), dacă este considerat admisibil, un complet din 3 judecători examinează recursul în fond, alin. (2) în scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători. Astfel, prin încheierea din 27.01.2023 al Colegiului penal al Curții Supreme de justiție, până la operarea modificărilor în Codul de procedură penală în vigoare din 01 septembrie 2023, s-a dispus trimiterea recursului declarat în prezenta cauză penală pentru judecare în Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție format din 5 judecători.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, (în redacția Legii nr. 246 din 31.07.2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), judecând recursul instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală (redacția Legii 66 din 05.04.2012 în vigoare din 27.10.2012), hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, inclusiv în temeiul când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, motivarea soluției contrazice dispozitivului hotărârii.

Instanța de recurs verifică doar dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Totodată, instanța de recurs atestă faptul ca decizia a fost contestată în latura penală de către procuror și de către avocatul Șpac Rodica în comun cu partea civilă Grecu Lora, ultima fiind recunoscută ca partea civilă prin ordonanța din 02.02.2016 (f.d. 215, vol.1), prin urmare potrivit art. 421 raportat la prevederile art.401 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot declara apel partea civilă și partea civilmente responsabilă, *în ce privește latura civilă*. Astfel, instanța de recurs nu se v-a expune referitor la recursul apărării în interesele părții civile în latura penală ci doar în partea ce se referă în latura civilă, reieșind și din motivele de casare a deciziei, fiind fondate motivele recursului declarat de către procuror.

În continuare, completul de judecată atestă că conform art. 414 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea

și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel, se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit art. 419 Cod de procedură penală, rejudecarea cauzei de către instanța de apel se desfășoară potrivit regulilor generale pentru examinarea cauzelor în primă instanță, care se aplică în mod corespunzător.

Conform art. 417 alin. (1) pct. 8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeuri de fapt și de drept care au dus la respingerea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

Potrivit jurisprudenței naționale, chestiunile de fapt asupra cărora trebuie să se pronunțe instanța de apel sunt: dacă fapta reținută ori numai imputată a fost săvârșită ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări. Chestiunile de drept pe care urmează să le soluționeze instanța de apel sunt dacă normele de drept procesual și penal au fost corect aplicate. În cazul în care se constată încălcări ale prevederilor legale referitoare la chestiunile menționate, hotărârea instanței de fond urmează a fi desființată, cu rejudecarea cauzei. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Nepronunțarea instanței de apel asupra tuturor motivelor invocate echivalează cu nerezolvarea fondului apelului și, în acest caz, decizia urmează a fi casată, cu rejudecarea cauzei în apel, așa cum cere art. 435 Cod de procedură penală, întrucât o asemenea eroare judiciară nu poate fi corectată în instanța de recurs.

Completul de judecată statuează că hotărârile pronunțate de instanțele de fond trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali, vagi, reprezintă motiv de casare. Nemotivarea ca o omisiune esențială apare astfel ca un viciu de procedură.

Prin urmare, motivarea insuficientă efectuată de instanța de apel, se apreciază ca un viciu de judecată care afectează hotărârea adoptată și reprezintă temei legal de a admite recursurile declarate și a casa total decizia atacată, cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel.

În continuare, instanța de apel nu a acordat deplină eficiență prevederilor legale transpuse în dispoziția art. 101 Cod de procedură penală, potrivit căreia fiecare probă administrată de părți trebuie să fie verificată și apreciată din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, iar toate probele în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor și că nici o probă nu are o valoare dinainte stabilită pentru organul de urmărire penală sau instanța de judecată.

În sensul celor constatate, instanța de recurs, reținând prevederile art. art. 100 alin. (4), 101 alin. (1)-(4) Cod de procedură penală, remarcă că, verificarea probelor este o activitate a instanței privind constatarea veridicității probei sub aspectul corespunderii datelor de fapt pe care le conține proba cu realitatea obiectivă. Verificarea constă în analiza probelor administrate, coroborarea lor cu alte probe, verificarea sursei de proveniență a probelor. Verificarea probelor poate avea loc doar prin aplicarea procedurilor probatorii prevăzute de cod și se efectuează la toate

fazele procesului penal. Sunt supuse verificării atât datele de fapt, cât și mijloacele de probă din care au fost obținute. Probele se verifică atât prin efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de Codul de procedură penală, cât și printr-o analiză logică a conținutului probei, a coroborării lor. Într-o hotărâre este necesar nu numai de a enumera probele, dar și de a expune esența acestora și legătura lor cu conținutul altor probe care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse.

Astfel, instanța de recurs menționează că aprecierea probelor este unul din cele mai importante momente ale procesului penal, deoarece întregul volum de muncă depus de către organele de urmărire penală, de instanțele judecătorești, cât și de părțile din proces, se finalizează prin soluția ce va fi dată în urma acestei activități. Mai mult, justa apreciere contribuie la elucidarea adevărului și la echitatea procedurii desfășurate pentru toate părțile la proces. Legea stabilește că probele admisibile sunt apreciate după relevanța, concludența și utilitatea acestora. De menționat că proba trebuie apreciată și după veridicitatea acesteia. Veridicitatea probelor poate fi caracterizată ca o corespundere a datei de fapt examinată de către instanță cu realitatea pe care aceasta o probează. Toate probele în ansamblu sunt apreciate din punct de vedere al coroborării lor, cu respectarea art. 101 Cod de procedură penală.

În plus, doar simpla enumerare a probelor, fără coroborarea lor, nu reprezintă efectuarea procesului de apreciere a probelor, în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, iar hotărârea este bazată pe presupuneri, fără a se face o analiză multilaterală și coerentă a tuturor probelor, a legăturii dintre ele, neindicând motivele pentru care a respins probele acușării, în special cele menționate în rechizitoriu, repetate în apel și recursul ordinar, ori o apreciere selectivă și fără o coroborare a probelor, după cum a și efectuat instanța de apel, nu se egalează cu rezolvarea fondului.

Astfel, instanța de apel, potrivit procesului verbal al ședinței de judecată (f.d.175-176, vol.3), examinând probele doar le-a trecut în reviză, nefiind în raport proba examinată cu filele dosarului indicate, or acest fapt denota ca s-a încălcat principiul nemijlocirii, astfel încât nu a perceput direct faptele și împrejurările relatate de părți, nu le-a supus unei aprecieri corecte, ceea ce constituie o gravă eroare de fapt.

Totodată, potrivit procesului verbal al ședinței de judecată a fost examinat raportul de expertiză nr. 10864 din 24.11.2015, potrivit descrierii deciziei instanța de apel enumeră acest raport la pct. 47 a deciziei, iar la pct. 56 se expune asupra raportului de expertiză nr. 405 din 16.01.2009, care, potrivit procesului verbal al ședinței de judecată nu a fost examinat în ședința de judecată. Mai mult ca atât, ultimul raport menționat se referă la alte documente și nu direct la ordinul nr. 57 din 15.01.2003, și anume dacă acesta a fost sau nu falsificat și de către cine, moment ce nu este reflectat și nici în sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 21.11.2011 de condamnare a inculpatului Crîșmaru Vasili în baza art. 361 alin. (2), lit. b), d), art. 42, 328 alin. (1), art. 42, 332 alin. (1) Cod penal și a inculpatei Crîșmaru Svetlana în baza art. 361 alin. (2), lit. b), d) Cod penal, care a căpătat puterea lucrului.

Instanța de recurs menționează că latura obiectivă a infracțiunii specificate la art. 310 alin. (1) Cod penal constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiuni de falsificare a probelor. Falsificarea probelor nu trebuie confundată cu prezentarea probelor false. Nu poate fi aplicată răspunderea în baza art. 310 alin. (1) Cod penal față de persoanele care prezintă probele false, nu și falsifică probele.

Infracțiunea specificată la art. 310 alin. (1) Cod penal este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată din momentul falsificării probelor, indiferent dacă aceste au fost admise ulterior sau dacă au fost puse la baza unor acte procedurale.

Completul de judecată reține ca contradictorie concluzia instanței de apel la pct. 57 și 59 a deciziei precum că: *„Astfel, nu a fost demonstrată metoda, timpul și data de falsificare a probelor, or, Comisia municipală pentru problemele locative a Primăriei municipiului Chișinău pentru perioada indicată în învinuire, nu a prezentat careva probe că, inculpații Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana au falsificat ordinul de repartiție nr. 57 din 15.01.2003, astfel, din ansamblu de probe rezultă că infracțiunea a avut loc, dar cine a săvârșit-o și în ce împrejurări nu s-a stabilit prin probe pertinente, instanța de fond a conchis injust că la caz a fost dovedită culpa inculpaților Crîșmaru Vasili și Crîșmaru Svetlana în săvârșirea infracțiunii de falsificare a probelor într-un proces civil, prevăzute de art. 310 alin.(1) Codul penal, întrucât nu s-au atestat elementele infracțiunii de falsificare a probelor într-un proces civil în acțiunile lor și s-a ajuns la soluția incorectă de condamnare a inculpaților.”* și *„.... or, la săvârșirea infracțiunii au participat două persoane, dar nu este clar cine a săvârșit falsificarea probelor și cine a favorizat săvârșirea acestei infracțiuni, or, ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, pentru camera nr. XXX, în căminul nr. XX din str. XXXXX, mun. XXXXX, pe care intenționat l-au prezentat în instanța de judecată la Curtea de Apel Chișinău, este semnat de către șeful departamentului educație, știință, tineret și sport A. Mocrea, dar care nu a fost audiat în prezenta pricină pentru a confirma sau a infirma prezența în acțiunile inculpaților a componentei de infracțiune prevăzute de art. 310 al. (1) CP., motivarea menționată supra se încadrează în prevederile art. 390 alin. (1) pct. 2) Cod de procedură penală, însă instanța de apel și-a întemeiat soluția de achitare în baza art. 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală.*

Tot aici, completul de judecată atestă că, în pct. 59 din decizie, instanța de apel conchide ca ordinul de locațiune nr. 57 din 15.01.2003, este semnat de șeful Departamentului educație, știință, tineret și sport A. Mocrea, dar care nu a fost audiat în prezenta pricina pentru a confirma sau infirma prezența în acțiunile inculpaților a componentei de infracțiune, însă a omis faptul că la f.d.118, v.2 exista procesul-verbal de audiere a lui Mocrea Anatol.

Astfel, referitor la probele prezentate și examinate de către instanța de apel, instanța de recurs reține că în partea descriptivă decizia trebuie să corespundă tuturor cerințelor art. 394 Cod de procedură penală, să cuprindă probele pe care se întemeiază concluziile instanței de judecată, argumentându-se motivele admiterii sau respingerii probelor.

Revenind la procesul verbal al ședinței de judecată în instanța de apel, completul de judecată remarcă că instanța de apel după retragerea în camera de

deliberare pentru a emite dispozitivul deciziei, la revenire a dispus reluarea cercetării judecătorești pentru 15.03.2022, deși în acest sens nu a pus în discuție participanților la proces, necesitatea recurgerii la acest procedeu procesual, fără a indica care circumstanță a devenit neclara și necesita a fi concretizată pentru justa soluționare a cauzei, neacordând deplina eficiență prevederilor art. 383 coroborat cu art. 413 și art. 414 Cod de procedură penală (f.d.178,v.3).

O altă circumstanță care a fost trecută sub tăcere de către instanța de apel, însă a fost invocată de către acuzare reieșind din accepțiunea dispoziției art. 414 alin. (7) Cod de procedură penală este faptul ca, instanța de apel a evitat să se expună referitor la respectarea termenului procedural de declarare a apelului de către avocatul Olga Stoianova în numele inculpatei Crîșmaru Svetlana, ultima potrivit cererii de apel solicită repunerea în termen a apelului declarat, însă nu motivează nerespectarea acestui termen, care potrivit art. 402 alin.(1) Cod de procedura penală, este de 15 zile de la data pronunțării deciziei integrale, or potrivit art.403 Cod de procedură penală de către instanța de apel nu au fost constatate careva motive întemeiate ce a determinat întârzierea dată.

Contrar celor relatate mai sus, la caz, instanța de apel doar au enumerat și descris probele administrate pe întreg procesul penal, fără a le corobora, și s-au pronunțat insuficient de clar asupra admisibilității sau inadmisibilității probelor administrate și cercetate, selectiv reținând conținutul unor probe la formarea concluziilor sale, fără a efectua o analiză amplă, din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității ei, în ansamblu prin coroborare lor, ținând cont și de alte aspecte ce rezultă din conținutul ansamblului probator, efectuând o analiză și motivare contradictorie și neconvingătoare a concluziilor sale, deviind astfel de la cerințele prevăzute de art. 414 Cod de procedură penală.

Împrejurările expuse atestă în mod lucid că instanța de apel nu au judecat cauza penală în condițiile legii, nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apeluri, motivarea soluției contrazice dispozitivului hotărârii și că recursurile sunt întemeiate.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs casează total hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Dat fiind că încălcările normelor procedurale specificate, comise de către instanța de apel, constituie erori de drept prescrise în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și care nu pot fi corectate de către instanța de recurs, se impune soluția admiterii recursurilor declarate, casării totale a deciziei contestate și dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să țină cont de împrejurările expuse, să înlăture erorile menționate, să judece cauza în strictă conformitate cu legea, și să adopte o hotărâre legală și întemeiată.

7. În conformitate cu art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Admite recursurile declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Chișinău, Djulieta Devder și avocatul Șpac Rodica în comun cu partea civilă Grecu Lora, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 12 mai 2022, în cauza penală privindu-i pe **Crîșmaru Vasili XXXXX** și **Crîșmaru Svetlana XXXXX**, și dispune rejudecarea cauzei, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu este susceptibilă de a fi atacată.

Președinte

Țurcan Anatolie

Judecători

Talpă Boris

Eremeciuc Ghenadie

Parfeni Oxana

Donos Aliona